

Szovjetek Taszáron ^[1]

Vizsgálat a taszári repülőter ügyében 1946-ban

1946 áprilisában a közlekedési tárca a Honvédelmi Minisztériumtól hivatalos értesítést kapott, hogy a magyarországi repülőterek tulajdonjogát egy magyar-szovjet vegyes bizottság fogja kideríteni. A felderítés célja elsődlegesen az volt, hogy a háború alatti építkezés során volt-e példa a Harmadik Birodalom tökebevonásával létrejött beruházásra. A közlekedési tárca illetékesei ugyan értesítették a Honvédelmi Minisztériumot, hogy a német csapatok igényei szerinti átalakításokkal kapcsolatos anyagi terheket Magyarország viselte, de a vegyes bizottság megkezdte működését.

Bevezetés

A háború utáni években a szovjet dominancia nyomta rá bélyegét a magyarországi repülésre is. Ez nyert hivatalos formát az által, hogy 1946. március 29-én a Szovjetunió és Magyarország egyezményt írt alá a Magyar-Szovjet Légiforgalmi Rt (MASZOVLET) létesítésére vonatkozóan. Ennek értelmében a Szovjetunió valamiféle szovjet légügyi szervezet delegálta, hanem a szovjet dominanciájú Szövetséges Ellenőrző Bizottság (SZEK). A felderítés célja elsődlegesen az volt, hogy a háború alatt történt építkezés során volt-e példa a Harmadik Birodalom tökebevonásával létrejött beruházásra. A közlekedési tárca illetékesei ugyan értesítették a Honvédelmi Minisztériumot, hogy a német és magyar kormány 1944 június 2-i megállapodása, az úgynevezett Finanzierungsabkommen értelmében a német csapatok igényei szerinti átalakításokkal kapcsolatos anyagi terheket Magyarország viselte s így német tökebevonásra nem volt példa a repülőterek esetében, de ez a magyar-szovjet vegyes bizottságot természetesen nem akadályozta meg abban, hogy megkezdje működését., noha azt is igazolni lehetett, hogy a magyar állami előbb havi 200 millió, majd havi 300 millió pengőt helyezett el a fenti német-magyar megállapodást követően az úgynevezett Ungarischer Kriegsfonds-ban.

1946 áprilisában a közlekedési tárca a Honvédelmi Minisztériumtól hivatalos értesítést kapott, miszerint a magyarországi repülőterek tulajdonjogát egy magyar-szovjet vegyes bizottság fogja kideríteni. A bizottságba szovjet részről bizonyos Brett és Savkin alezredek kerültek be, őket azonban jellemző módon nem valamiféle szovjet légügyi szervezet delegálta, hanem a szovjet dominanciájú Szövetséges Ellenőrző Bizottság (SZEK). A felderítés célja elsődlegesen az volt, hogy a háború alatt történt építkezés során volt-e példa a Harmadik Birodalom tökebevonásával létrejött beruházásra. A közlekedési tárca illetékesei ugyan értesítették a Honvédelmi Minisztériumot, hogy a német és magyar kormány 1944 június 2-i megállapodása, az úgynevezett Finanzierungsabkommen értelmében a német csapatok igényei szerinti átalakításokkal kapcsolatos anyagi terheket Magyarország viselte s így német tökebevonásra nem volt példa a repülőterek esetében, de ez a magyar-szovjet vegyes bizottságot természetesen nem akadályozta meg abban, hogy megkezdje működését., noha azt is igazolni lehetett, hogy a magyar állami előbb havi 200 millió, majd havi 300 millió pengőt helyezett el a fenti német-magyar megállapodást követően az úgynevezett Ungarischer Kriegsfonds-ban.

Azt, hogy német tökebevonásra csakugyan nem került sor, végül a vegyes bizottság is igazolta 1946. május 28-án kelt beszámolójában, amelyet a Magyar Jótétügyi Hivatalnak juttatott el. A beszámolóhoz mellékeltek a különféle magyar repülőtereken felvett jegyzőkönyveket is. A Ferihegyen felvett jegyzőkönyv pl. a következőket állapította meg: a repülőteret és a rajta lévő épületeket a Magyar Államkincstár építtette és a munkálatok 1943 végén - tehát még az 1944. évi német megszállást megelőzően - befejeződtek. Német pénzbevonásra nem volt bizonyíték, csupán arra, hogy német követelésre, de magyar pénzből 1944-ben épület egy 782 méter hosszú 10 méter széles betonút, amely Rákoshegyvet kötötte össze a ferihegyi repülőterrel.

Ilyen jegyzőkönyv felvételére került sor 1946. május 17-én a napjainkban az amerikai csapatok jelenlétéről ismertté vált Taszáron is. A honvédelmi és hadügyi tárca, valamint a Magyar Jótétügyi Hivatal képviselői mellett a már említett két szovjet alezredek, Brett és Szavkin voltak jelen a repülőteren, ahol megállapítást nyert, hogy a németek nemhogy beruháztak volna, hanem elvonulásukkor még fel is robbantottak mindent, amit lehetett.

Forrás

Felvetett Kaposváron (a taszári repülőteren) 1946. évi május hó 17-én

Tárgy: A repülőteren történt építkezésekkel kapcsolatos német töke és német munkálatok tárgyában

Jelen vannak:

A SZEK képviselőiben:

Brett I. I. alezredek
Szavkin M. A. mérnök-alezredek urak,

Magyar részről:

Szabó Mátyás alezredek és

Lipták Balázs mérnök-ezredek a Magyar Honvédelmi Minisztérium, egyben a Magyar Jótétügyi Hivatal képviselőiben és Tihanyi László légügyi főtanácsos úr a Magyar Közlekedésügyi Minisztérium képviselőiben.

A repülőter 1928-ban létesült. 1942-ben a régi repülőter mellett attól északra új repülőter építését határozta el a honvédelmi minisztérium.

Az új repülőter építési munkái 1943 nyarán kezdődtek el és 1944 ősziig folytatódtak, amikor a hadmuveletek miatt szétszakadtak.

1. A tereprendezési munkákat Balogh Zsolt budapesti vállalkozó végezte. A munkálatoknak csak körülbelül 40%-a készült el. A vállalati összeg: 3.430.366.20 p. [engő] volt. A munkával való megbízás 1944. január 7-én történt 853.971/33. - 1943. szám alatt. A munka 1944 februártól 1944. novemberig volt folyamatban. A kereseteket a magyar repülő hadosztály parancsnokság a Postatakarékpénztár útján csekken utalta át a vállalkozónak, a Magyar Országos Központi Takarékpénztárnak/MOKTÁR.
2. A magasépítési munkákat Török Árpád kaposvári és Németh pécsi vállalkozók végezték. Megbízás a légierő parancsnokság 1943. május 11-én kelt 111.179/XI. - 1943 számú rendeletével történt. A vállalati összeg 15.09.997.- [engő] volt. A munka 1943 májusában kezdődött és a Honvédelmi Minisztérium rendeletére már 1944 szeptemberében be lett szüntetve. Az épületek körülbelül 40%-ig készültek el. Két épületre a tető is elkészült, de ismeretlen tettesek már elhordták. A vállalkozók kereseteit a magyar repülő hadosztály parancsnokság a Postatakarékpénztár útján csekken utalta át a vállalkozóknak a Dunántúli Bank és Takarékpénztárhoz Kaposvárra.

Az építkezésbe németek egyáltalán nem voltak be. Német építési szakember nem volt a repülőteren, német csapat is csak 1944 késő őszién és az elvonulásukor a régi repülőter valamennyi épületét felrobbantotta.

A jegyzőkönyv orosz és magyar nyelven készült. Tartalmuk azonos.

Lipták Balázs
a Magyar Honvédelmi Minisztérium
képviselője

Szabó Mátyás
a Magyar Jótétügyi Hivatal és
Honvédelmi Minisztérium képviselője

Tihanyi László
a Magyar Közlekedésügyi Minisztérium

I. I. Brett
a SZEK képviselője

M. A. Szavkin
a SZEK képviselője

képviselője

XIX-H-1-?? ?? doboz, paginátlan (Közlekedés- és Postaügyi Minisztérium, Légiközlekedési Főosztály)

Címkék:

MASZOVLET ^[2]

Honvédelmi Minisztérium ^[3]

SZEB ^[4]

Harmadik Birodalom ^[5]

Ferihegy ^[6]

Kiadás: 2. évfolyam (2002) 1. szám

Forrás webcím: https://www.archivnet.hu/gazdasag/szovjetek_taszaron.html

Hivatkozások

[1] https://www.archivnet.hu/gazdasag/szovjetek_taszaron.html

[2] <https://www.archivnet.hu/cimkek/masovlet>

[3] <https://www.archivnet.hu/cimkek/honvedelmi-miniszterium>

[4] <https://www.archivnet.hu/cimkek/szeb>

[5] <https://www.archivnet.hu/cimkek/harmadik-birodalom>

[6] <https://www.archivnet.hu/cimkek/ferihegy>